

İçimdeki düşman

**Dişhekimi
Nilgün Onarıcı**

nonarici@hotmail.com

Çağdaş sanatın uluslararası alandaki en önemli isimlerinden Kutluğ Ataman'ın Türkiye'deki ilk retrospektif sergisi, İstanbul Modern'de 6 Mart 2011 tarihine kadar sizleri bekliyor olacak.

İstanbul Modern, Kutluğ Ataman'ın Türkiye'deki ilk retrospektifini Garanti Bankası'nın sponsorluğunda sunuyor. "İçimdeki Düşman" isimli sergi, Ataman'ın video ve enstalasyon çalışmalarını biraraya getiriyor. Küratörlüğünü İstanbul Modern Şef Küratörü Levent Çalkoğlu'nun yaptığı sergi, Kutluğ Ataman'ın uluslararası sanat ortamında başarı kazanmış çalışmalarını ve ilk kez İstanbul'da gösterime sunulacak olan bir çalışmasını içeriyor. Çalışmalarında esas olarak marjinal bireyleri, saplantılarını, cinselliklerini, toplumla ilişkilerini anlatan Ataman, neden çalışmalarında bu bireyleri tercih ettiğini şöyle açıklar: "Benim yaptığım, bu insanları gösterip işi şova dönüştürmek değil. Beni o kişiyle çalışmaya iten

tek neden onda kendimi görmem oluyor."

'İçimdeki Düşman' isimli sergide sanatçının şu çalışmalarını yer alıyor:

Peruk Takan Kadınlar (1999), Ruhuma Asla (2001), Bu Bir Fasit Daire (2002), 99 İsim (2002), Veronica Read'in 4 Mevsimi (2002), Stefan'ın Odası (2004), Tanıklık (2006), Cennet (2006), Türk Lokumu (2007), fff (2006-9) ve ilk kez İstanbul'da gösterilecek olan çalışması Dilenci (2010).

Peruk Takan Kadınlar isimli çalışması 48. Venedik Bienali'ne davet edildi. Bu çalışmada dört kadının durumu anlatılıyor: Yüzünü saklamak zorunda kalan bir devrimci, tanınmış gazeteci ve göğüs kanserinden kurtulan Neval Sevindi, ismi saklanan koyu Müslüman bir öğrenci, transseksüel bir seks işçisi. Bu çalışmada, görünen kimlikle saklanan gerçek kimlik, toplumun baskısı ve bu baskının bir perukla savuşturulması işleniyor. Türk Lokumu isimli

çalışmada ise bir dansöz yer alıyor ve bu dansöz Kutluğ Ataman'ın kendisi... Erkeğin kadına, Batı'nın 'ötekileştiren' egzotik bakışını rahatsız eden bir şekilde aktaran bir çalışma Türk Lokumu.

Kutluğ Ataman serginin adını neden "İçimizdeki Düşman" olarak koyduğunu şöyle açıklıyor: "Yaşadığımız coğrafyada hep içerde ve dışarda bizi yıkmaya, yok etmeye çalışan düşmanların varlığını duyarak büyüdük. Hepimiz böyle formatlandık ve bu durumla başetmek kolay değil. Tanımadığımız her şeye bu refleksle yaklaşıyoruz ve bu benim için de geçerli elbette. Ben de kendi içimde karanlık yanıma hapsettiğim, düşman olarak gördüğüm şeyleri işlediğim için bu ismi seçtim."

Kutluğ Ataman, uluslararası alanda başarı kazanmış, dünyanın sayılı müze ve bienallerinde çalışmaları sergilenmiş, ödüller kazanmış, hakkında kitaplar yazılmış bir

sanatçımız. Türkiye'de ise çalışmaları sadece bienallerde sergilenmiş. Bu durumu şu sözlerle anlatıyor Kutluğ Ataman:

"Kariyerim boyunca Türkiye'den beslendim ama işlerimi burada sergileyememek tuhaftı. Benimle çalışmak isteyen, eserlerimi göstermek isteyen galeriler bulamıyordum. İnsanlar işlerimi cesur bulup övüyorlardı. Eserlerdeki cinsel içerik nedeniyle sponsor bulamıyorsunuz, belediyelerle sorun çıkıyor, galerilerden davet almıyorsunuz. İşleriniz sadece bienallerde, o da 'aman şimdi uluslararası arenada rezil olmayalım' düşüncesiyle sergileniyor."

Kutluğ Ataman, 1961 yılında İstanbul'da doğar, 1988 yılında Amerika 'da Los Angeles Kaliforniya Üniversitesi'nde (UCLA) sinema yüksek lisansını tamamlar. Sanat eserleri ve filmleri dünya çapında sergilenir, gösterime sunulur. Gerek filmlerinde gerek çalışmalarında marjinal bireylerin yaşama-

rını belgeler, gerçek ve kurgu birbirinin içine geçer. Kutluğ Ataman'ın ilk çalışması 1997 yılında 5. Uluslararası İstanbul Bienalinde sergilenen 'Kutluğ Ataman'dan Semiha B. Unplugged' isimli çalışmadır ve opera divası Semiha Berksoy ile ilgili bir belgesel çalışmasıdır. Mezopotomya Dramaturjileri, Cennet ve Küba, Sınırsız, Bakmanın On-yedi Yolu isimli çalışmaları dünyanın önemli müzelerinde sergilendi.

Kutluğ Ataman'ın filmleri de ülkemizde pek ses getirmede ancak yurt dışında önemli seyirci kitlesine ulaştı. Belgesel-film olarak tanımlanan Ataman filmleri de marjinal hayatlar üzerinedir. İlk filmi "Karanlık Sular" (üç bin kişi izledi) İstanbul'da geçer, bir cinaye-

ti anlatır ve gerilim öğeleri taşır. İkinci filmi "Lola ve Bilidikid" de, Almanya'da yaşayan Türk ailesinin yapısı, eşcinsel kimliğini saklayan ve saklamadan yaşayan bireylerin maruz kaldığı ırksal, cinsel şiddet ve baskı anlatılmaktadır. Ülkemizde 12 bin kişinin izlediği bu filmi yurt dışında milyonu aşkın insan izledi. Üçüncü filmi ise elli bin izleyiciye ulaştı. Perihan Mağden'in romanından uyarlanan ve başrolünde Hülya Avşar'ın oynadığı "İki Genç Kız" isimli film, aynı dünyalara ait iki kızın cinsel yakınlaşmasını anlatıyordu. Son filmi "Aya Seyahat", 1957 yılında Erzincan'ın bir köyüne demokrat partili bir siyasetçinin ziyareti sonrasında ortaya çıkan aya seyahat fikrini anlatıyor. Filmde, Murat Belge, Nilüfer Göle, Etyen Mahçupyan ve Mahir Kaynak'tan bu konuyla ilgili görüşleri alınıyor ve bu da filme belgesel havası katıyor. Kutluğ Ataman bu filmi 'sahte belgesel' olarak tanımlıyor.

Gerek filmlerinde gerek çalışmalarında bıçak sırtında gezinen ve bu rahatsızlığı izleyiciye de aktaran Kutluğ Ataman için Küratör Levent Çalkoçlu şunları söylüyor:

"Kamerasını doğrulttuğu insanlar içimizdeki yabancının yerini doldurmaya aday marjinal karakterler. Bu karakterler, bastırduğumuz ve dışa vurmadığımız her türlü kültürel, politik ve cinsel fantezimiz için ayna vazifesi gören gerçek bireyler. Çoğunlukla ötekiliğin doğurduğu şehvetli bir merak duygusuyla izleniyorlar. Ya olmayı arzulamayacağımız sosyal yaşam koşullarına sahipler ya da fantezi dünyamızı besleyen gösterişli sınırlarımıza, hayal dünyamızın sınırsız özgürlüğünden iktidar alanlarının baskıcı gücüne kadar her konuda o kadar açık sözlülükle konuşuyorlar ki, onları bildiğimiz hiçbir kategorinin altına sokamıyoruz."

"İçimizdeki Düşman" ismi sizde bir şeyler hissettirdiyse, kendi düşmanınızla yüzleşmek isterseniz, Kutluğ Ataman'ın sergisi İstanbul Modern'de sizi bekliyor olacak.